

Szávai Géza

ALETTA BÁRKÁJA

Regény

PONT
Kiadó

*Fiatalon – Amerikában – elhunyt
dédnagyanyám, Török Dánielné
szül. Simazaki Juko (1887–1915) emlékének*

1

Meghaltunk, és kiderült az igazság

– Most meghalunk, és kiderül az igazság – mondta anyám, amikor a hajó kifutott az amszterdami kikötőből, és összekulcsolt kezeit vastag combjaira ejtve, az égre nézett. Az imára kulcsolt kezek a combokon lazán hevertetve azt jelentették, hogy nem imádkozik ugyan – ahhoz szíve fölé, az arca elé emelte volna a kezeit, és behunyta volna a szemeit –, de mégiscsak téged szólít, Istenem. „Félig imádkozik.”

Ezernyi hajó ingott a vízen, a miénk mind sebesebben siklott, aztán amikor már eltűnt a szemünk elől a kikötő, amikor körülöttünk már csak egyetlen vonal látszott, amelyben a tenger találkozik az éggel, akkor mintha megállt volna a hajónk. De nem éreztem, hogy picit is meghaltam volna, csupán azt, hogy lassan, ijesztően lassan haladunk a halálunk felé. Nem félttem. Anyám izgult és félt. Féltett engem. „Nincs miért – akartam mondani –, most majd ha meghalunk, megérkezünk az Úrhoz, megnyugszunk végre, és többé soha senki nem bánthat.”

*

Egy templom nagyon kicsi is lehet.

Amikor engem Kodzsima Mikiék egy karókból

összeháncsolt szűk ketrecbe zártak, és a kutyákkal, macskákkal, farkaskölykökkel rakott többi ketrecel együtt négy napon át hurcoltak a hegyekben, akkor azt a ládát már templomnak éreztem. Alig volt szűkebb, mint a hajón a kuckónk.

Amikor sok hét után a három hajó kötelékéből kettő kivált, hogy saját úti célja, India felé forduljon, és a Felkelő Nap Országának irányába egyedül csak a miénk haladt tovább, egy este imádkozás közben, suttogva mondtam neked, Uram: „Én Uram, Jóságos Istenem, egy úszó templomban tartok feléd.”

*

Soha nem voltam ilyen hosszú ideig egy templomban.

*

A templom Isten Háza, ahol a Mindenható velem van.

Hónapokig éltem egy úszó, kicsiny templomban, amelyet egy pillanatra sem lehetett elhagyni. Ebben a víz és az ég között lebegő szűk templomban ettem, aludtam, pisiltem, ürítettem, pár maroknyi vízzel tisztálkodtam, és mindent csak az Úrnak ebben az úszó házában tehettem meg, szégyenérzet nélkül, mint a haldoklók.

*

„Noé bárkája is egy templom volt.” – amikor erre rájöttem, akkor ezt Van der Maat tiszteletesnek is el akartam mondani. De egy templomban nem egymással, hanem a Teremtőnkkel beszélünk, vagy előtte hallgatunk. Elszomorodtam attól, ami

ilyen hirtelen megvilágosodott az elmémben: ha a mi hajónk lenne Noé bárkája – mert hiszen ég és víz között senki nem létezett rajtunk kívül –, és egy emberpárt kellene, hogy kiválasszon az Úr, akkor én előbb halnék meg, mint az anyám.

Az egész hajón két asszony van, és egy lány.

Van der Maat tiszteletes nővére öreg, aszott és beteges, neki csak csoda folytán lehetne gyereke, én pedig nagyon csúnya, vékony és magas, zörgő csontú lány vagyok, magasabb mint egy férfi, de még gyerek, aki talán soha nem lesz alkalmas a szülésre, senki nem is akarna a gyerekem apja lenni, azt mondják a hajón anyámnak, ne féltsen, mert inkább raknák a farkukat két karó közé, mint az én lábaim közé. És akkor maradna anyám, aki nek az én születésem után nem lett több gyereke, de ő erős és kívánatos, és könnyen akadna mellé egy Noé a hajón, a szőke Johan lenne az, egészen biztosan. Ők élnének legtovább a hajón, miután mi mind meghaltunk, hogy ők, mint Ádám és Éva egy új Noé bárkáján emberi magnak megmaradhassanak. Így gondoltam, de mégis mindketten, anyám is, Johan is előttem haltak meg, és én még élek a te kiszámíthatatlan akaratodból, Uram.

*

Rakásnyi hosszúra nyúlt csont, vékonyka gyolcs fogja össze őket: a bőröm. Ezt cipelte magával anyám. Ez volt anyám batyuja, amelyet egész életem átvonszolt. Néha óriási beretvának éreztem magam, amely vékony, hosszú és összecsiklik. De olyan esetlenül nagy, hogy senki nem fog be-

retválkozni vele. Nagyon kicsi lányként én is dundi voltam, és szép, akkor igazándiból félthetett anyám, de miután a csontjaim szétszaladtak, már én magam is szégyelltem, hogy félti ezt a rakás csontot, amely minél kisebb kupacba igyekszik összehúzódni.

*

– Most meghalunk, és kiderül az igazság – mondta anyám, amikor a pápista sereg rárontott a falura, s mivel a parasztok ellenálltak, támadóink legyilkolták a férfiakat, és felégették a házakat. Apámat, Kasper Huebler tiszteletest megkínózták, és arra kényszerítették, hogy a templom faláról a körmével kaparja a vakolatot. De szegény azt sem tudta, hol kell kaparnia, mert a hajdan római katolikus templom freskóit nem ő, hanem valamelyik elődje vakoltatta és meszeltette le, hogy a gyülekezet ne olyan festett képekkel csapja be és ámítsa magát, amelyek téged, Teremtő Urunkat is a falra hamisítják. Ő azt akarta, hogy az igaz hívő keresztény ember tiszta, fehér folyosónak érezze a templomát, amely – bármilyen kicsi legyen is – a folyamatosan táguló fehérségből az ég végtelen kékjén át az Úrhoz nyitja meg az utat, akinek arcát élő ember nem látta, tehát meg sem festheti, ám gondviselő közelségét imára kulcsolt kezeink templomába menekülve is naponta megérezzük, Ámen.

*

De anyám nem halt meg, a szélesre tárt csűr padlóján a szalmára fektették, a szoknyát a dere-

kára túrték, és hatalmas combjai közé térdeltek a vékony fenekű zsoldosok. Apám akkor már halott volt, fejfelé lógott az almafáról, és én az égerfa bokrok ágai közül, messziről is jól láttam, hogy nem csöpög ki vér belőle, és később nehéz volt elhinnem, hogy amikor nem rugdalózott, csak lógott, akkor már nem is szenvedett, mert már meghalt. „Hiszen volt még vér benne!” Van der Maat tiszteletes is elgondolkozott, akkor láttam őt először, és biztos vagyok benne, hogy pár évvel később nem csak édesapám, Huebler tiszteletes emlékéért fogadott be minket anyámmal, hanem azért is, mert emlékezhetett arra, hogy amikor halottainkat hátrahagyva, faluról falura menekültünk a római Ántikrisztus katonái elől, és én az ő parókiáján mondtam, hogy „Hiszen volt még vér benne!” – az édesapám testében! –, akkor a tiszteletes úr megjegyzett engem, rám is emlékezett, és az is szöveget ütött e fejébe, hogy akinek nem folyt el a vére, az talán még él, vagy feltámasztható.

*

Akinek nem veszik vérét, mindent kibír. Anyám a két kezét imára kulcsolta az egymást követő katonák feje fölött, s félig vagy egészen imádkozott. Félig behunyt szemével az eget nézte. Isten és közöttük csak az ágyékán hörgő és vonagló istentelenek voltak, és azok mintha egészen kicsinnyé zsugorodtak volna. Hogy ne imádkozhassék, a hasára fordították, a nagyobb nyaláb szénára dobták, imára kulcsolt két kezét szétfeszítették és testéhez

szorították, de ahogy így anyám combjaihoz a hatalmas meztelen feneké is hozzáadódott, a vékonyfenekű zsoldosok még törpébbeknek, anyám széles fenekének látványa előtt még szánalmasabbnak tűntek.

– Százezer fasszal is verhetsz, uram! – anyám tébolyodottan sikoltozva ezt ismételte. – Csak a gyereket ne érje bántódás! – ezt suttogva tette hozzá, a katonák fenyegették és feléje rúgtak, tűnjön el, mielőtt újra le nem nyomják a szalmára, bár akkor már lángolt a csűr, és előmerészkedtem én is, és a kiserdőből előkerült a nagypapa egy öreg lóval és az üres szekérral. A menekülők nagyobb csoportjaitól különválva, a gyér erdők, vízmosások mellett haladtunk, elég könnyen húzta az öreg ló az üres szekeret, amíg csak bele nem kellett fektetnünk a nagypapát, aki bár óriásnövéssű, vaskoskezű-lábú, pufók testű, öregedő ember, a lányánál, anyámnál alacsonyabb. A ló kínlódott, a nagypapa csak keveset zihált és fűjtatott fektében, aztán azt mondta, itt az idő, meghal, de először nem hittünk neki. Ott volt a szekéren, és igaz, hogy nem lélegzett, de a vére nem folyt el, mind benne volt a testében, amelyet talán a lélek is kis időre hagyott el, bármikor visszatérhet beléje.

*

Nem tudtuk, hogy halott vagy sem, elég sokáig nem tudtuk, egy faluban a lelkész azt mondta, higgyük el, már régen meghalt, és a mi felégetett falunkból is voltak ott menekültek, akik ismerték a nagypapát, így szép temetést rendeztek neki.

Apámat és a többi temetetlen halottat is ezen a szertartáson búcsúztattuk. Anyám döntött, nem várunk a bizonytalanra, hogy a mi katonáink visszafoglalják a falunkat, tovább megyünk, talán az is mindegy, hová, valahol úgyis meghalunk, és akkor kiderül az igazság. De előttem már akkor kiderült az igazság, bocsássa meg nekem a Jóisten, bocsásd meg, Uram, ha tudod, mert neked ember nem hazudhat, én sem titkolhatom előtted, hogy cingár, ideges apámat, Huebler tiszteletes urat én olyannak látom, mint az anyám fenekén vonagló, vékonyülepű katonákat, akikről hirtelesen nem lehet tudni: ki akarnak hátrálni, ki akarnak szakadni onnan végre, mintha késve szülné őket az anyám, vagy pedig ellenkezőleg, felszippantja anyám ezeket a nyápicokat?!

Az almafán lógó Huebler tiszteletest emlékezetre méltóan búcsúztattuk a földi élettől, amikor holttest hiányában a nagypapával temettük, mert a nagypapa temetési szertartásán búcsúztunk el tőle is.

*

A nagypapa holttestét napokon át néztem volna, hogy lássam: végül mi történik vele, mert amíg még a holttest a nagypapa teste volt, szerettem gyúrni, püfölni, és ő ezen hangosan nevetett. Amikor a pocakjára ültem, és ő hahotázni kezdett, akkor rengett-rázkódott az óriási hasa, engem pedig ide-oda dobált a nagypapa testének a kacagása. A nagypapa, amikor a szekéren fekvé azt mondta, itt az ideje, hogy meghaljon, keresztet vetett, mint a római Ántikrisztus hívei, de azt hiszem, *nem tud-*

ta már a nagypapa, hogy mit csinál a teste, az pedig megszokásból vetett keresztet, mert a nagypapa kisgyerekként sokszor vetett keresztet, ő katolikusnak született, akkor még csak ez a fajta keresztény létezett, később találták meg az igazi kereszténység útját a hazug, hamisító római Ántikrisztus ellenében igazi keresztény egyházat állítók, köztük a nagypapa, aki jó ember volt, nagyon szeretett engem, igaz, hogy ő haláláig csak kedves, pufók kislánynak láthatott, sosem egy rakás széteső, vékony, kusza csonthalomnak – és én engedékeny, megértő voltam a nagypapával: nem tartottam bűnös cselekedetnek, hogy a halála előtt azt a csúfságot művelte vele a teste, hogy keresztet vetett.

*

Teremtő Istenünk, te tudod, hogy mi, miért történik.

*

A nagypapa nem akarhatta azt, amit akkor a teste elkövetett. A nagypapa nem hazudott a Jóistennek, tehát a teste sem hazudhatott, Isten látta az igazságot, az emberek is láthatták, még én is láttam, amikor ültem a hasán, ő hahotázott, rengett és rengetett engem a pocakja, és akkor is ugyanúgy rengetett, amikor már sírt a nagypapa, és a zokogástól rázkódott a hasa, de mire megijedhettem volna, ismét hahotázásba kezdett, fogta a karomat, nehogy lepottyanjak, s amikor belefáradt a rázkódásba, azt mondta:

– Olyan kár, hogy kislánynak születtem, de én

amíg élek, mindent megteszek, és még utána is, hogy ne legyen olyan nagyon kár...

A nagypapa nekem se akart hazudni.

Anyám szeme villanásából megértettem, hogy amit mondott, azt nem először és nem csak nekem mondta a nagypapa, én pedig anyámat figyeltem, talán elmondja, miért elégedetlen: talán nem tartotta volna be az ígését a nagypapa?!

– Ellenkezőleg! Áldassék az Isten, hogy leánynak teremtette! Örüljön neki a mi Alettánk, és mi is örülünk vele, mert leánygyermekként legalább nem fog fegyvert, nem okoz szenvedést. Csak elszerven fogja a földi létet.

Huebler tiszteletes mintha ígét hirdetett volna, olyan csend lett e szavai után. De előttem az is kiderült, hogy jobban örülne, ha fiúnak születtem volna, és fegyverrel a kézben, akár szenvedést osztva is, befejezném ezt a véres földi harcot, amelynek nyomán mindenki előtt fényesen ragyog fel az igaz keresztények Úristenébe vetett hit, és e ragyogás útjába többé nem állhatnak hitet áruló, bűnbocsánatot pénzért kínáló romlott római kurafiak, kupeczek, vagy hollandiai falvakban gyilkoló, fosztogató zsoldosok.

A szekéren moccanatlan fekvő nagypapa teste olyan élően rázkódott, amikor az öreg ló nekiindult, hogy nem hihettük, hogy holttest fekszik előttünk. Ezért inkább nem álltunk meg, hanem vesszőztük a lovat, hogy gyorsabban haladjon, és bolondosan ide-oda rángjon a nagypapa feje a szekérben.

*

Talán megrázza magát a test, és felül.

*

Megtapogattam a nagypapa vaskos karját az ing alatt, az arcát is, a bőre olyan volt mint *azelőtt*. Csak annyi változott, hogy a pocakját már kívülről rengette a döcögő székér, nem pedig belülről a nagypapa kacagása vagy sírása – ezért már nem mertem volna ráülni.

Mikor a földbe temették, még akkor sem volt nekem eléggé holttest a nagypap teste. Isten és ember, anyám és ellenem való véteknek éreztem, hogy nagypapa sértetlen, sápadt, de vérrel teli, tökéletesen ép testét egy gödörbe elássák. És ott tönkretégyék.

A lélek elszállt belőle?

Istenem, miért nem száll el a test? Vagy ha elszáll a lélek, miért nem marad itt a nagypapa kedves, erős teste valameddig. És addig, amíg a test is elszáll a lélek után, hadd láthassam: miként lesz holttest belőle. Akkor aztán már nem bánnam, el is áshatnánk a földbe.

*

Amikor a nagypapa *holttestét* lemosták, és aztán ünneplőbe öltöztették az asszonyok, nekem, a kislánynak nem engedték meg, hogy ott legyek, és láthassam a nagypapa *testét*. Én pedig féltem, hogy talán elszáll onnan a test, és akkor én nem láthatom az elszálló nagypapát.

*

Istenem, bocsásd meg bűnös elmém akaratlan

Aletta bárkája

vétkezését, de én mindig úgy látom a fáról fejjel lefelé lógó Huebler tiszteletest, mint aki egyszer csak elszáll, ahogy úgy himbálja a szél.

A nagypapa pedig egy földbe ásott lyukban pusztul.

*

Az amszterdami hajók: az egész világ irigysége, nekünk büszkeségünk. A világ legnagyobb és leggyorsabb hajóin siklunk a Felkelő Nap Országá felé. Ha nincs velünk Van der Maat tiszteletes, akkor is templomnak érezném a hajót, nem a tiszteletes miatt éreztem vízi templomnak a hajót, amelyben száguldunk, szállunk a halálunk felé. És akkor kiderül az igazság. De az már az utunk elején kiderült, hogy bármilyen hajót elkerülünk, megelőzünk. Elillanunk előlük, az angol, portugál és spanyol hajók nyomunkba sem érnek, és senki nem állhatja utunkat, hogy elérjük az országot, ahol felkel a nap. A kapitány és a tiszteletes a Japán és Amszterdam közötti „tengeri promenád-ról” beszélt, amelynek vonalát már felrajzolták a térképre, de anyámnak és nekem olyan távolinak és elképzelhetetlennek tűnt az ország, ahol felkel a nap, hogy oda megérkezni: a halálunk.

*

A hajón a legvonzóbb férfi, a nagy, szőke Johan halt meg először, és a macskák. Előbb Johan, akit annyira megsirattam, hogy anyám rosszállotta és helytelenítette, nekem pedig elsőre az jutott eszembe, hogy a hajónk most már egy *másik Noé* bárkája. Mert Johan halála után nehéz egy anyám-

hoz illő, újabb Noét találni. „Johan céltalan, iszákos, nem eléggé istenfélő ember volt, és ez maga a fél halál! Félig halott volt már” – mondta anyám, én pedig már nem csodálkoztam, hogy ilyen könnyen megtalálta a szőke tengerész még élő felét a halál. Ám azon csodálkoztam, hogy a hatalmas erőt mutató, testes, csendes Johanban nem észleltem azt a fél halált, amely félig halottá tette őt az anyám szemében.

Hazudott Johan teste?!

A holttestét vászonba varrták, és a temetési szertartás végén a tengerbe lökték. Kár, hogy vászonba bugyolálták. Láthattuk volna, amint elszáll a test a hajó fedélzetéről.

Johan gyönyörű halálát és testének elszállítását a hajóról: ünnepnek éreztem, kicsit az én ünnepemnek, mert Johan – egyszer – az enyém is volt.

*

Johan után néhány nappal két macska halt meg. Nem verekedtek össze, nem marták agyon egymást, csak úgy, külön-külön meghaltak. A matrózok egyszerűen átdobták a tetemüket a fedélzet korlátján – így repültek az óceánba.

Három kandúrt engedélyezett a kapitány a raktártérbe, „nőstényt még macskából sem, abból mindig csak baj származik”, üvöltötte, nem túl hangosan, nehogy Van der Maat tiszteletes nővére meghallja.

A harmadik kandúrt alaposan megnéztem, mert biztosra vettem, ezúttal nem is tévedtem, hogy ő is elpusztul.

Kandúr létére egész nap tisztálkodott. Lenyűgözött, megbabonázott.

Azt hittem, csak a nőstény macskák mosakodnak ilyen kitartóan. *Ez a mosdás nem volt hazugság.*

*

Amikor engem egy karókból összeháncsolt ládaszerűségben, kutyákkal, macskákkal, farkaskölykökkel rakott ketrecek között titokban loptak fel Kodzsima Miki emberei a hegyek közé, ahová nem hallatszott fel a gyilkolás zaja, és nem volt tele a levegő a vér szagával, és nem tudtam, hogy nekem megkegyelmeznek-e, egy pihenő alatt benyálaztam a két ujjamat, és mosni kezdtem az arcomat. Kodzsima Miki a ketrecek rácsai között szemlélte az állatokat és engem. Egy fatányérba – ez fért át a ketrec rácsán – kevés vizet öntött, benyújtotta. Ittam belőle, és a maradékkal tovább mosakodtam. A tányérból néhány csepp vizet csorgattam a tenyeremre, azzal tisztogattam a testemet, amíg a víz az utolsó cseppig elfogyott. Kinyújtottam a résen a fatányért, Kodzsima Miki elvette, és *meghajolt.*

Nem tudta, mit tesz a teste.

De te tudod, Uram, hogy megfordult a fejemben: ha a két ujjamat mártogatnám a tányérba, akkor a víz tovább tartana, és testem nagyobb felületét tisztogathatnám meg. Sok hónappal, sok évvel később azt mondta Kodzsima Miki, pontosan tudta, mire gondolok, és csodálkozott, hogy mégsem piszkoltam be a két ujjammal és testem szennyével a tiszta fatányért. Mindegy lett volna.

Hiszen elért a halálunk, anyám számára akkor már négy-öt napja kiderült az igazság.

*

– Nézd, a macska is mosdik, a macska egy tiszta állat. Neked is mosakodni kell – mondta a szolgálólányunk, és Huebler tiszteletes szigorúan bólogatott, anyám „igen, bizony”-t kiáltott az ajtóból.

A macska felsőbbrendűen nézett rám, kitartóan figyelt engem, és hirtelenében megnyalta a mancsait, aztán megint illemtudóan mosakodott tovább, sokadszor végignyalta, kéjesen nyalogatta a tenyerét, és gonoszkodva belevigyorgott a képembe. És mosdatta egyetlen kismacskáját. Úgy nézett rám, mintha a macskakölyök után mindjárt én következnék.

*

Mosakodtam a kút melletti itatóvályú vizében, és én is fölényesen néztem a nősténymacskára, aki aznap reggel a csúrból öt kismacskával vonult ki, de csak egyetlen egy maradt meg neki, mert a szomszéd fiú négyet zsákba tett, miután Huebler tiszteletes úr megbízásából egy hasábfával tarkón ütötte őket, majd a kertek alatti árok vizébe süllyesztette a zsákot, nehogy az anyjuk szimatot fogjon, ha keresni kezdi a kölykeit. De a nősténymacska egyetlen megmaradt kicsinye körül mentelt, mint egy éber katona, szeme mindenfelé forgott, közben a tekintetével engem is folyamatosan fogva tartott. Miután belátta, hogy a többinek soha nyomára nem akad, egyetlen élő kismacskája

mellé telepedett, és le nem vette volna rólam a szemét, és csakazértis mosakodott tovább.

– De hát nem mosakszik, csak a tenyerét meg a szőrét nyalja! – kiáltottam felháborodottan a felnőtteknek. – Nem igazából mosakszik, csak úgy tesz, mintha mosakodna.

– Te mosakodj igazából! – torkollt le a szolgálólány. Az anyamacska pedig ült a kölyke mellett és mosakodott.

Aztán a kölyke is mosakodott. És ő is megnőtt, és mindegyre eltűnt, majd előjött a csürből néhány kismacskával, azokat tarkón ütötte és a vízbe dobta a szomszéd fiú.

Aki tovább élt, az kitartóan mosakodott.

Amikor anyámra már nem akadt több jelentkező az elpilledt papisták seregéből, az egyik katonára csóvát dobott a csűrre. Pillanat alatt lángra lobbant.

Két macska rohangált a fényben. Anyám nem fogta fel, micsoda ajándéka a sorsnak, hogy nem ölték meg, hanem futni hagyták.

Nem futott, inkább csak sietett, engem szolgatott, és trágár szavakkal szitkozódott.

Az egyik macska eltűnt. A másik ült a szállongó korom, pernye alatt, és mosakodott.

*

A harmadik kandúr a hajón: igaziból mosakodott.

A tenger sós levegőjéből selyemnél finomabb só permetezett, mindent belepett, az orrunk, a fülünk belsejét is, a macskák bundájának a szőrét is. Ezt nyalta a mosakodó kandúr. Tudtam, hogy ő is

megtelik sóval, aztán a másik két kandúr és Johan után hal.

Johan testét a temetési szertartás előtt nem mosták le. Három nő volt a hajón, közülük ezt csak anyám tehette volna. De eszébe se jutott senkinek, hogy le kellene mosni a halottat. Amikor Van der Maat tiszteletes búcsúztató szavait hallgattam, így gondoltam Johanra: „Hullanak rá a szavak, permetezi a finom só.” Mint egy lepel, beborítják a szavak és a só.

Így szállt el a három kandúr és Johan teste a hajó pereméről.

*

– És most végképp meghalunk – mondta anyám, amikor 1636 szeptemberében a minket körbezáró kékeszöld bura vonala, amelyben összefut az ég és a víz: megszakadt.

És megláttuk az országot, ahol felkel a nap.

*

Amikor megérkeztünk az ismeretlen Túlvilág előszobájába, ahonnan egészen bizonyosan nem térünk vissza, úgy néztünk a hamarosan visszaforduló hajó kapitányára és legénységére, mint halottak az élőkre.

A Túlvilág előszobájáról, az országról, ahol felkel a nap, keveset tudtam, azt se nagyon hittem. Nem hittem, hogy vannak fák, amelyeken kacsák teremnek, és akár az érett falevelek, lehullanak, aztán mindjárt úszni kezdenek.

Kistermetű, sovány, barna emberkéek lakják az országot, ahol felkel a nap.

Aletta bárkája

– Ezekből a szegény ördögökből összefogdos-
tak a szigeteken kikötő hajók néhány tízezret, és a
rabszolgapiacokra szállították, de nem volt irán-
tuk kereslet.

A kapitány csóválta a fejét.

– A nyakukon maradt az a sok emberke... Nem
őket kell elszállítani, hanem azt, amit termelnek,
mert szorgalmasok, mint a hangyák ezek a vadak.

– Pogányok. Csak pogányok, de Isten terem-
ményei, akik megérdemlik, hogy megmutassuk
nekik az igaz keresztény utat, amely Teremtő
Urunkhoz vezet.

Az országban, ahol felkel a nap, már templomo-
kat építettek, és katolikus hitre térítettek sok
bennszülöttet a római Ántikrisztus egyházának
portugál papjai.

Ide is el kell hozni az igaz keresztény hitet. Van
der Maat tiszteletesnek és nővérének világos,
megrendíthetetlen célja volt. El akarták a céljukat
érni, akár életük árán. Mi el akartuk érni végre a
halálunkat. Úszkálunk – fulladásig – a fáról lehul-
ló, érett kacsák között, a föld alá terelnek a kister-
metű, pogány hangyák, vagy felszív a zöld pára,
kiderül, miközben meghalunk.

*

Csónakon szállítottak a szárazföldre. Kábán
összeszedtem hosszú, formátlan csontjaimat, és le-
sütött szemmel a partra vánszorogtam. Meghaltam.

*

Amikor felnéztem: visszafelé néztem, a tenger-
re. A hajó körül nyüzsgés, mint egy vízi zsisbvásá-

ron. Mellettem anyám csomagját két vékony, barna, ferdén vágott szemű férfi hajlongva rakosgattatta a csónakból a földre.

Anyám kezei imára kulcsolva. Feje a karjára hajtva. Szemét behunyta. Nem lát, nem hall. Meghalt. Mint aki belehalt az imába.

*

Amikor visszanéztem a vízi zsidóvárosra, anyámat is oldalba löktem, és aztán a szárazföld felé fordultam. Ott is zsidóváros volt, csak fegyelmesebbnek tűnt. Mint a hangyák ide-oda vonulása. A sovány, barna emberkék sem voltak mindannyian olyan kis törpék. Egészen magas is akadt köztük.

Amikor félórányi gyaloglás után egy szélesebb utcára értünk, és a férfiak után az asszonyokat is megnézhettem, megértettem, hogy azért tetszik nekem olyan szívembe markolóan az arcuk, mert a két szemükkel együtt: olyan, mint az eke. Vagy a hajó orra. Madár két szárnya. Elszállhat fölöttem, vagy belém vághat.

*

Anyámba kacagva, hirtelen és harsányan tért vissza az élet. Leguggolt, a térdét csapkodta, könnyeit törölgette, és fékezhetetlenül vihogott.

– Vannak itt is. Kiderült.

Az utcán szép arcú, színesen öltözött nők színes madzagokon tartott macskákat sétáltattak. A macskák nyakában a vékony kötél mellett színes csokrok, gyönyörű masnik. A macskák bundájához illően választva. Egyik-másik nő több porázt

is tartott a kezében, az anyamacskáét és a kismacskákét, de ezek az út szélén vesztegeltek, domboltak.

A nagy, kifejlett macskák, akiket egy-egy nő vezetett, lustán és bátran sétáltak az úton. Néha a nő követte a macskát, máskor a macska igazodott a póráz rándulásaihoz. Ez a színes szédelés álmélkodó és illetlen vihogásra készítette anyámat, aki teljesen megfeledkezni látszott arról, hogy *azelőtt* egy lelkipásztor felesége volt.

– A nő vezeti a macskát, vagy a macska vezeti a nőt?

A kérdésre senki nem válaszolt, csak a nők hajlongtak, bizonyára értetlenkedve. És amikor egy masnis macska a porba vizelt, anyám az átszellemlőn mosolygó nőre bámult, aki a pórázt tartotta.

– Miért nem pisil egyet ő is a macskával? – és ez a vihogás olyan gyerekesnek mutatta anyámat, amilyen talán soha nem volt.

Szétesett ő is – mint minden – a remegő párásban. Megnyúlt, színes csíkokat, örvényeket láttunk esőcseppeknél kisebb páracseppeken át.